

**En militant
socialdemokrat og
internationalist**

LOUIS DE BROUCKÈRE 1870-1951

Af Luc Peiren

I den tidlige belgiske arbejderbevægelse fandtes der et vigtigt lag af intellektuelle med borgerlig-liberal baggrund. Flere af dem fik en fremtrædende rolle også internationalt. Artiklen undersøger Louis de Brouckères udvikling fra han som 18-årig student meldte sig ind i det belgiske arbejderparti.

Det europæiske borgerskabs utilfredshed med de snævre bånd, der stillede sig hindrende i vejen for kapitalens frie bevægelighed, fandt udtryk i en række revolutionære bevægelser i Frankrig og Belgien. I Belgien kom det til at betyde selve statens oprettelse i 1830, og dermed brød skismaet mellem katolikker og liberale borgerlige hurtigt op igen, et skisma som fik stor betydning for den politiske og kulturelle udvikling. I 1847 overtog det liberale parti magten fra katolikkerne, der havde været dominerende siden 1830, og indledte en industripolitik, der gjorde Belgien til det første land på det europæiske fastland med en moderne industri. Tyngdepunktet lå i de fransktalende områder, Vallonien, hvor der fandtes råstoffer – dermed kom også det kulturelle tyngdepunkt til at ligge i de fransktalende områder, et problem der fortsat belaster Belgien.

De første faglige organisationer opstod i 1840erne og 1850erne, men måtte udover modstand fra arbejdsgiverside også regne med klerikalismen og den sproglige splittelse. I 1879 stiftedes et socialistisk parti, der i 1885 sammensluttedes med fagbevægelsen, sygekasser/forsikringer og kooperationen til Det belgiske Arbejderparti (BWP) – specielt den kooperative bevægelse havde dengang stor betydning i landet. Det nye parti udviklede sig hurtigt til et masseparti med mange tilsluttede sociale og kulturelle organisationer. I 1893, 1902 og 1913 gennemførte BWP generalstrejker, der gav genlyd udover Europa. I lighed med udviklingen i andre lande blev de reformistiske kræfter gradvist de dominerende; den ledende personlighed var Emil Vandervelde.¹ Som reaktion på denne udvikling opstod en opposition omkring Louis de Brouckère, der dog aldrig førte til et brud i partiet.

Louis de Brouckère sluttede sig til den socialistiske bevægelse som resultat af, at han havde set nogle konflikter i øjnene, som han med lethed ville have kunnet unddrage sig. Det var konflikter med domstole, skoler og universiteter, der tilhørte hans eget liberale

miljø og selv med den socialistiske bevægelse, der var blevet hans ståsted lige siden han var en attenårig student. Når Louis de Brouckère stod over for en konflikt, forsøgte han aldrig at unddrage sig den. Han var ikke en kompromissøgende person, men yderst principfast. Derfor var han på frihedens side i sit forsvar af anarkismen på et tidspunkt (første halvdel af 1890'erne), hvor anarkister blev fordømt over hele jorden på grund af den voldsanvendelse, de både prædikede og udøvede. Han traf sin beslutning om at være aktiv i klassekampen, da den unge, socialistiske bevægelse i Belgien ønskede at opnå visse, beskeden reformer via parlamentariske valg.

Selvom Louis de Brouckère var den evindelige oppositionelle i den belgiske socialistiske bevægelse, var han på det tidspunkt højt respekteret for sin ærlige og konsekvente indstilling. Samtidig var hans politiske forestillinger ved at udkrystallisere sig i klare former.

Louis de Brouckères udvikling hen mod socialismen

I slutningen af det 19. århundrede sluttede en strøm af borgerlige intellektuelt og militant indstillede unge sig til den socialistiske arbejderbevægelse i Bruxelles, hvad der forlenede såvel den belgiske som hovedstadens socialisme med en hel ny dimension. Blandt disse unge var Louis de Brouckère. De unge middelklassesocialister havde hver især deres egen grund til at tilslutte sig det nye belgiske arbejderparti (BWP)² umiddelbart forud for dets politiske gennembrud. Et år efter generalstrejken i 1893 havde partiet, i valg afholdt med almindelig stemmeret, opnået 28 mandater i underhuset, Repræsentanternes Hus. Mange af de unge intellektuelle kom til socialismen via fritænkerbevægelsen, andre var kommet via valgretsbevægelsen, men de kom alle i kontakt med de socialistiske idéer gennem radikale grupper ved Bruxelles' Frie Universitet (ULB) og blev militante i løbet af deres studietid eller kort efter.

Det gjorde sig også gældende for Louis de Brouckère, der tilhørte den i Belgien på man-

ge områder kendte familie, de Brouckère. Louis' far var tekstilbaron og politisk set liberal. De Brouckère hævdede altid, at han havde arvet sin frihedskærlighed fra faderen.

I 1881 begyndte han i gymnasiet i Bruxelles, hvor han fire år senere blev taget i at læse første nummer af det socialistiske partiblade Le Peuple. For visse af Louis' lærere og for skolens rektor var han nu en ren paria. Louis' far stillede ham kun et enkelt spørgsmål, nemlig om han havde dårlig samvittighed. Da Louis kunne svare nej på dette spørgsmål, var han efter faderens mening rensset for enhver anklage.

18 år gammel meldte Louis de Brouckère sig ind i BWP, da han blev medlem af Arbejdernes Liga i en forstad til Bruxelles. I 1889 grundlagde han, mens han studerede ved Det Frie Universitet (Ecole polytechnique), sammen med Emile Vandervelde³ og Eugène Kouttlitz Cercle des étudiants socialistes. Den aktuelle anledning var en indsamlingskampagne til fordel for de strejkende arbejdere i stenbruddene i Quenast i Vallonien. Samme år tog Louis de Brouckère for første gang ordet på den nationale partikongres.

Hvilken socialisme?

Det er vanskeligt at vurdere, hvad socialisme betød for Louis de Brouckère på dette tidspunkt i hans liv. Begrebet hang i hvert fald i høj grad sammen med den forestilling om frihed, som hans far satte så højt, med hans egen læsning af marxistiske og anarkistiske klassikere og hans – på dette tidspunkt sporadiske – kontakt med arbejderklassens elendighed. Men samtidig med at han samlede penge ind til fordel for stenbrudsarbejderne i Quenast, blev han stadig mere overbevist om at, "man måtte stå sammen med arbejderklassen og, følgelig, påtage sig betegnelsen socialist".⁴

Hans tidlige socialisme var radikal og konsekvent, hvilket klart fremgik af hans holdning til såvel Georges Dwelshauvers⁵ som Elisée Reclus.⁶ I begge tilfælde tog Louis de Brouckère stilling imod ULB's dogmatisk liberale styrelse. Han var en af de 18 studeren-

de, der holdt med rektor Hector Denis⁷ mod de øvrige styrelsesmedlemmer i ULB, der nægtede at give anarkisten Elisée Reclus adgang til den ham lovede lærestol i sammenlignende geografi på grund af tidens anarkistiske uroligheder. Da de 18 studerende som følge heraf relegeredes, sagde Hector Denis sin stilling op sammen med Elisée Reclus og Guillaume De Greef.⁸ Da Louis de Brouckère efterfølgende fik tilladelse til at genoptage sine studier ved ULB, var han den eneste, som afslø, idet han foretrak optagelse ved et andet universitet. Han tog til Sorbonne-universitetet i Paris og studerede under Henri Poincaré, den berømte fysiker og astronom, og var ligeledes knyttet til studentergruppen Groupe des Etudiants socialistes révolutionnaires internationalistes et collectivistes, der var blevet stiftet af Alexander Zevaes i 1891.

På den internationale socialistiske studenterkongres 1893 i Zürich støttede Louis de Brouckère anarkisterne, og til trods for den bølge af misbilligelse fra hele Europa og den socialistiske arbejderbevægelse, som skyllede ind over anarkismen og dens politiske attentatforsøg, understregede han fortsat den anarkistiske teoris positive sider, hvad der kostede ham formandsrollen på kongressen.

I 1896 var Louis de Brouckère indblandet i antimilitaristisk agitationsvirksomhed i Belgien. Denne kampagne medførte en tilnærmelse mellem Bruxelles' anarkister og den socialistiske ungdomsbevægelse. Efter offentliggørelsen af en artikel stilet til de værnepligtige med en overskrift hentet fra bibelen: "Du skal ikke ihjælslå" i *Le Conscrit*, blev han dømt til fængsel i seks måneder.

Det er åbenbart, at hans sympati for anarkismen var påvirket både af Guillaume De Greef og Hector Denis, begge professorer ved ULB. Han var tillige meget påvirket af Comptes positivisme og Proudhons anarkisme. Efter studierne i Paris vendte han tilbage til Bruxelles og fulgte de to professorer til Université Nouvelle, hvor han underviste i økonomi, socialhistorie og videnskabsfilosofi.

Louis de Brouckère (ABA)

Bekendtskabet med marxismen

Louis de Brouckère kastede aldrig vrage på anarkismen; han opgav aldrig idéen om anarkismen som en mulig model for det ideelle samfund, selv om marxismen omkring 1894 påvirkede ham i betydelig grad. Hans studium af marxismen og hans kritik af BWP, der tog udgangspunkt i dette idémæssige perspektiv, gjorde ham til en af den belgiske socialismes mest betydningsfulde teoretikere.

Marxismens betydning som en historisk fortolkningsmodel (den materialistiske historieopfattelse) og som en model for samfundsmæssig udvikling (klassekampen) kom tydeligst frem i hans kritik af BWP. På den offent-

lige arena forsøgte BWP fra 1894 at bryde det katolske partis magt; katolikkerne havde monopoliseret statsmagten fra 1884 og dette monopol forblev intakt frem til efter første verdenskrig, da det blev brudt som følge af indførelsen af den almindelige stemmeret. Målet opnåedes takket være forskellige valgalliancer med de liberale, som BWP kunne samarbejde med om præcis denne målsætning. Selv om både socialisterne og de liberale var voldsomt anti-klerikale, var de for Louis de Brouckère, fordi de var en del af den besiddende klasse, fjender, som kun kunne opretholde deres stilling ved at udbytte arbejderklassen. Sammen med Hendrik De Man⁹ offentliggjorde han sin kritik af den belgiske reformisme (revisionisme) i et supplement til *Die Neue Zeit*,¹⁰ det førende tyske marxistiske tidsskrift. I denne artikel kritiserede Louis de Brouckère partiet for dets parlamentarisme og den manglende teoretiske skoling af de menige medlemmer. Hans misbilligelse rettedes navnlig mod partiets indstilling om, at regeringsdeltagelse burde være mulig under særlige omstændigheder.

I alle betydningsfulde teoretiske BWP-debatter før første verdenskrig finder vi Louis de Brouckère på partiets venstrefløj. I diskussionen om ministersocialisme vendte han sig kraftigt imod den endelige resolution, som var inspireret af Karl Kautsky, og som vedtoges efter en ophedet diskussion på II. Internationales Amsterdam-kongres i 1904. Den gik ud på, at socialister i princippet ikke burde indtræde i borgerlige regeringer, men at dette alligevel kunne tillades under visse, særlige omstændigheder.

I Belgien var Emile Vandervelde enig i denne resolution, hvorimod hans ven, Louis de Brouckère, rettede en voldsom kritik imod den og hævdede, at enhver form for klasse-samarbejde måtte afvises. Selv i tidsbegrænsede alliancer med en borgerlig regering var socialisterne dømt til at blive kapitalens gidsler.

På BWP's kongres 1910 i Bruxelles forsvarede han sin holdning til ministersocialismen. Forud for kongressen havde han reduceret

spørgsmålet til at dreje sig om, "om den – arbejderklassen – måtte kæmpe mod kapitalisme for at besejre den eller underkaste sig den ved at tigge om tjenester".¹¹ På kongressen omformulerede han spørgsmålet noget: "Spørgsmålet er, om vi fortsat vil have et uafhængigt revolutionært arbejderparti".¹² Efter hans mening burde arbejderklassen sørge for at være uafhængig for at kunne forblive revolutionær. Kongressens afgørelse gik mod ham og hans kategoriske afvisning af ministersocialismen. Der var kun 77 delegerede, der var enige med ham, hvorimod 202 var enige med Vanderveldes synspunkt, om at regeringsdeltagelse under bestemte omstændigheder kunne accepteres.

Louis de Brouckère som pædagog

Efter kongressen i 1910 var Louis de Brouckère så skuffet, at han gik af som redaktør for *Le Peuple*, socialistpartiets dagblad, som han havde ledet siden 1907. Inden for partiet stod han fortsat som lederskikkelsen for den marxistiske opposition, der efter kongressen organiserede sig i *Groupe socialiste révolutionnaire*. Louis de Brouckère var formand, og Léon Delsinne¹³ var sekretær. Desuden offentliggjorde han en artikelserie i *La Lutte des Classes*, der oprindeligt var anarkistisk, men som hurtigt udviklede sig til talerør for den marxistiske opposition omkring De Man og de Brouckère.¹⁴

Han var nu mere end nogensinde fast besluttet på at vie sine kræfter til skoling af arbejderklassen. Hvis man kunne give de militante socialister en bedre teoretisk skoling, kunne man løfte BWP op på et politisk niveau ud over det at være et normalt oppositionsparti uden særlige principper; det var et mål, som Emile Vandervelde gav sin fulde støtte.¹⁵

Med støtte fra BWP og *Université Nouvelle* oprettede han i 1897 *Institut Industriel* i Bruxelles, Belgiens første højere tekniske læreanstalt. Han fungerede både som rektor og underviser og skaffede ligeledes det økonomiske grundlag for driften. Han ville have, at de, der i fremtiden skulle føre socialismen

Louis de Brouckère omgivet af elever

Plakat fra fejringen af 25-årsdagen for opførelsen af Folkets Hus i Bruxelles 1907 (ABA)

ud i livet, skulle have både et solidt teoretisk fundament og en teknisk uddannelse at falde tilbage på. Men det blev et kortvarigt eksperiment, efter hvis afslutning Louis de Brouckère rejste til Irland, hvor han boede hos en ven af familien og forsørgede sig som tekstilarbejder. Derefter drog han til USA, hvor han arbejdede som metalarbejder. Han ønskede blandt andet at studere amerikanernes arbejdsforhold; desuden ville han undersøge landets industrielle udvikling og dennes indflydelse på arbejderens mentalitet.

I Bruxelles oprettede han i vinteren 1908-1909 en socialistisk søndagsskole med det formål at udbygge såvel den politiske skoling som den almene uddannelse blandt arbejderklassens militante medlemmer fra hele landet. Groupe socialiste révolutionnaire fungerede ligeledes som studiegruppe ved at arrangere konferencer og debatter om ideologiske spørgsmål.

I 1911 blev Louis de Brouckère leder af Centrale voor Arbeidersopvoeding, Arbejderens Oplysningsforbund (CAO). CAO var stiftet af BWP med det formål at koordinere alle partiets uddannelsesaktiviteter (kooperationens, fagbevægelsens og ungdomsorganisationernes). Det udviklede sig til et netværk af institutioner med blomsten af socialistiske akademikere som lærere (Henrik de Man, Victor Serwy, Léon Delsinne, Désiré Bouchery og Louis de Brouckère). Efter første verdenskrigs afslutning blev den tidligere paria professor ved ULB. Fra 1921 og frem til anden verdenskrig var han ligeledes lærer ved Arbeidershogeschool¹⁶ i Ukkel, en bydel i Bruxelles. I sine forelæsninger beskæftigede han sig især med teorier om etableringen af den socialistiske fagbevægelse.

Louis de Brouckère og den socialistiske fagbevægelse i Belgien

I 1898 samordnede BWP samtlige socialistiske fagforbund i én organisation, Syndikale Kommissie, Landsorganisationen (SK), som var den direkte forgænger for vore dages soci-

aldemokratiske faglige paraplyorganisation Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV). I 1904 repræsenterede Louis de Brouckère BWP i SK's præsidium. Han argumenterede for en større faglig autonomi for de faglige organisationer i forhold til partiet, uden dog at bryde forbindelsen, idet de faglige og de politiske organisationer skulle tænke og handle i forening.¹⁷ De faglige organisationer måtte prædefinere deres interesse for sociallovgivningen, og derfor kunne BWP's parlamentariske arbejde være dem til nytte. Men parlamentarisk arbejde var i sig selv ikke tilstrækkeligt; de faglige organisationer måtte udvikle deres eget kollektive program for klassekampen og deres egne krav, såsom indførelsen af mindsteløn og fastsættelsen af en normal arbejdsdag. For at opnå disse mål måtte forbundene have et stærkt sammenhold. Således argumenterede Louis de Brouckère for en faglig centralisme, som den kendtes i Tyskland og imod anarko-syndikalistisk føderalisme. Han gjorde sig ligeledes til talsmand for en central strejkekasse for SK's medlemsforbund. Han fastholdt disse synspunkter på II Internationales kongres i Stuttgart 1907.

I mellemkrigsårene bestod Louis de Brouckères bidrag til formuleringen af socialistiske teorier i udarbejdelsen af en række rapporter om forskellige faglige uger arrangeret af SK. Rapporten om problemet med arbejderkontrol, der fremlagdes i 1924 samt rapporten om kollektiv økonomi fremlagt i 1935 var givet blandt de væsentligste.

Den anden Louis de Brouckère

Der er ikke tilstrækkelig plads inden for rammerne af nærværende artikel til at kaste lys over de mange forskellige sider ved Louis de Brouckères liv som militant socialist. Derfor følger her blot en kort oversigt over hans forskellige aktiviteter.

På det politiske område havde Louis de Brouckère BWP-tillidshverv på alle tænkelige niveauer: 1896-1904: kommunalrådsmedlem i Bruxelles; 1900-1906: provinsrådsmedlem i Brabant; mellem 1925 og 1932: tre gange ko-

operet senator; efter Belgiens befrielse blev han af regenten udpeget til minister.

I første verdenskrig meldte han sig frivilligt til den belgiske hær og forlod militæret med rang af sergent. Efter krigen vendte han tilbage til Bruxelles for at genoptage arbejdet som leder for partibladet *Le Peuple*; selv redigerede han udlandsstoffet. På det tidspunkt var det netop bladets hovedansvarlige. Louis de Brouckère interesserede sig især for de nationalitetsspørgsmål, der var opstået i efterkrigsårene. Som et umiddelbart resultat af hans store indsigt i de væsentligste internationale problemer besluttede den belgiske regering at udpege ham til landets officielle repræsentant i Folkeforbundet. Han var i 1923 medstifter af Den Socialistiske Arbejderinternationale i Hamborg, og deltog aktivt som koopereret medlem af præsidiet og medlem af eksekutivkomitéen.

I 1929 var han Internationalens talsmand ved Folkeforbundets nedrustningskonference. Han havde ligeledes sæde i Det Internationale Retsråd i Haag (1930-1935). I 1936 efterfulgte han Emile Vandervelde som formand for Socialistisk Arbejderinternationale. Kort efter, da den belgiske regering – med socialisten Paul-Henri Spaak på statsministerposten – på linje med andre regeringer, der også havde socialistisk deltagelse, anerkendte det spanske fascistiske regime, nedlagde han såvel formandskabet i Internationalen samt sin præsidieplads i BWP.

Også i den belgiske arbejderkooperation var Louis de Brouckère en af de betydeligste teoretikere.¹⁸ I 1926 oprettedes en lærestol i arbejderkooperation ved ULB, der nærmest som ved en selvfølge blev besat af Louis de Brouckère frem til 1939. Efter anden verdenskrig havde han sæde i centralkomiteen for Den Internationale Kooperative Sammenlutning, International Co-operative Alliance.

Under anden verdenskrig opholdt han sig som flygtning i London, hvor han blev medlem af det rådgivende udvalg for tidsskriftet International Socialist Forum. Efter krigen var han desuden viceformand for det belgiske studieudvalg for efterkrigsproblemer. Han døde i Bruxelles den 4. juli 1951.

Oversættelse: Gerd Callesen

Noter

1. Smlg. Janet Polaski: *The Democratic Socialism of Emil Vandervelde. Between Reform and Revolution*, Oxford 1995.
2. G. Garland, *Louis de Brouckère*, Bruxelles 1970, s. 21. Bogen udgør en hovedkilde til den nærværende artikel.
3. Emile Vandervelde (1866-1938); BWP's mest betydningsfulde leder i tiden før og efter første verdenskrig. Parlamentsmedlem (1894-1934); viceminister (1914); minister for civil- og militærintendanturen (1916); justitsminister (1918); udenrigsminister (1925); sundhedsminister (1935); vice-premierminister (1935-37); formand for BWP; en fremtrædende skikkelse i II Internationale fra stiftelsen i 1889. I 1922 forsvarer for russiske socialister ved revolutionsdomstolen i Moskva. Forfatter til adskillige teoretiske skrifter.
4. Emile Vandervelde, *Souvenirs d'un militant socialiste*, Paris 1939, s. 28. Efter den vellykkede støttkampagne til fordel for stenbrudsarbejderne var dette ifølge Vandervelde Louis de Brouckères argumentation for at forsyne den fremtidige venstreorienterede studentergruppe med en klar socialistisk etikette.
5. Georges Dwelshauvers (1866-1937): studerende ved ULB, dr.phil; professor ved ULB. Studier ved universiteterne i Heidelberg og Leipzig med speciale inden for den eksperimentelle psykologi. Hans doktorafhandling, der var skrevet med inspiration i Wilhelm Wundts deterministiske positivisme lagde afstand til de spiritistiske og gudelige forestillinger hos filosofen Guillaume Tiberghien, som var så populære blandt Bruxelles doktrinære liberale, der havde et fast tag om ULB. Dwelshauvers bror, Jean-Jacques, der er bedre kendt som Jacques Mesnil (1872-1940) var såvel en kendt kunsthistoriker som anarkist.
6. Elisée Reclus (1830-1905): fremtrædende geograf og især en fremtrædende personlighed indenfor den franske anarkistiske bevægelse. Tidligt medlem af I. Internationale (fra 1867). Deltog i Pariserkommunen (1871), efterfølgende fængslet; sat på fri fod som følge af et internationalt pres, men landsforvist i 10 år. Påtog sig i 1882 en lærestol i sammenlignende geografi på opfordring af ULB's styrelse. Som resultat af den bølge af anarkistiske attentater, som fandt sted i begyndelsen af 1890'erne, fik han ikke lov til at holde sin tiltrædelsesforelæsning i 1893, hvilket var yderligere en grund til at grundlægge Université Nouvelle. Med støtte fra frimurerlogen Les Amis philanthropes holdt han sin forelæsning i et af deres lokaler. Han døde 1905 i Torhout, i nogle af Louis de Brouckères slægtninges hjem.
7. Hector Denis (1842-1913): kandidat fra ULB i jura og naturvidenskab. Senere professor ved og rektor for ULB. Trådte relativt sent ind i BWP, men var gennem

lang tid aktiv i den unge belgiske socialistiske bevægelse og var tiltrukket af den franske anarkist Proudhons idéer. Socialistisk senator i Liege i 1895.

8. Guillaume De Greef (1842-1924): på linje med Hector Denis en progressiv liberal med særlig sympati for den unge belgiske socialisme. Trådte relativt sent ind i partiet. Jurist og sociologiprofessor ved ULB; rektor for Université Nouvelle.

9. Hendrik De Man (1885-1953): doktorgrad i historie og filosofi ved universitetet i Leipzig; professor i Frankfurt am Main i nogle år efter 1929. 1933 formand for BWP. Arkitekten bag "Planen", det belgiske socialistiske svar på 30ernes økonomiske krise og delvis inspireret af Keynes' teorier. Selvom han som minister for offentligt arbejde (1935) og finansminister (1936) og uden portefølje (1939) var medlem af den belgiske regering, blev kun en lille del af planen ført ud i livet. Under anden verdenskrig opløste han BWP og trak en del af den socialistiske bevægelse med ind kollaborationismen.

10. Louis de Brouckère og Hendrik De Man: Die Arbeiterbewegung in Belgien, Die Neue Zeit, Stuttgart: Paul Singer, 1911, Ergänzungsheft 9, 74 s.; i det samme tidsskrift havde Rosa Luxemburg ni år tidligere kritiseret BWP.

11. Louis de Brouckère: Ne coupons pas les Griffes du Lion populaire, Le Peuple 8. maj 1909, 24e année, s. 1.

12. Compte rendu du 25e congrès annuel tenu à la Maison du Peuple de Bruxelles les 6 et 7 février 1910, Germinal, 7. årg. nr. 5, s.29.

13. Léon Delsinne (1882-1971): før 1913 karetmager i Bruxelles og leder af den derværende fagforening for karetmagere og snedkere. Redaktør for Le Peuple (1913-1922 og igen 1934-1939); chefredaktør for Le Mouvement Syndical Belge, hovedorgan for landsorganisationen SK (1920-1922). Rektor for Arbeidershøgeschool (1922-1945). Politisk direktør for "Le Peuple" (1939); forsyningsminister (1944-1945); forretningsfører for Le Peuple (1945-1948); professor ved ULB (1948-1952).

14. A. Mommen, De Belgische Werkliedenpartij 1880-1914. Ontstaan en ontwikkeling van het reformistisch socialisme, Gent 1980, s. 213.

15. Ibid., s. 213.

16. Arbeidershøgeschool in Ukkel: grundlagt i 1921 af Hendrik De Man. Formålet var at give de militante ledere i den belgiske socialistiske bevægelses fire grene et solidt teoretisk fundament samt en teknisk og samfundsvidenskabelig uddannelse. Underviserne fra

CAO og ULB holdt ligeledes forelæsninger. Det toårige uddannelsesforløb afsluttedes med udarbejdelse af en afhandling.

17. A. Mommen, op.cit., s. 210.

18. Victor Serwy, La coopération en Belgique. Bind IV: La Vie Coopérative; Dictionnaire biographique, Bruxelles 1952, s. 104-106.

Abstract

Luc Peiren: A Militant Social Democrat and Internationalist – Louis de Brouckère (1870-1951), Arbejderhistorie 1/1999, pp. 51-59.

Louis de Brouckère was an important Belgian Social Democrat; in the years between the two world wars he was also prominent in the International as president of the Labour and Socialist International for some years. Luc Peiren follows de Brouckère's development since, as an 18-year-old student from a wealthy liberal family, he joined the Socialist Labour movement until 1914. He was influenced first by Anarchist and later Marxist theories of society, which he tried to develop into a theory for the Belgian Labour Movement. Louis de Brouckère was not an uncommon type in the Labour Movement of Belgium – several of the leaders came from a similar bourgeois-liberal background, and consequently also had an anti-Catholic stance, which was one of the reasons for many to join the Labour Movement. The article outlines de Brouckère's left-wing positions both in the national movement, the academic world and in the International. Some of his Belgian comrades and colleagues are described, and his consistent alliance with the working class exemplified.

Luc Peiren

Forsker ved den belgiske arbejderbevægelses arkiv og museum, Archief en Museum van de Socialistische Arbeiderbeweging (AMSAB), Bagattenstraat 174 B – 9000 Gent, Belgien